

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

Modul de repartizare a creditelor bugetare pe universități

1998

Acest document este pentru informare

George Dincă, Profesor
Presedinte al CNFIS

Modul de repartizare a creditelor bugetare pe universități

Toate procedurile la care ne referim în continuare sunt gândite în contextul autonomiei financiare. Fără a intra în detalii, subliniem încă o dată că autonomia financiară reprezintă suportul autonomiei academice în vederea realizării obiectivelor ce revin fiecărei universități în cadrul politicii statului din domeniul învățământului și cercetării științifice universitare.

Această afirmație are nevoie de o explicitare. Ea presupune, înainte de toate, existența obiectivelor mari ale politicii statului în domeniul învățământului și cercetării științifice universitare. Autonomia, într-o abordare pragmatică, nu înseamnă, de exemplu, că dacă statul, prin MEN, stabilește o anumită axă a politicii învățământului superior, o universitate, ce se înscrie prin profil în zona vizată de această orientare, poate lua, în virtutea autonomiei, o decizie de sens contrar. O poate face, dar știind apriori că nu va obține fonduri de la buget care să-i mențină decizia. Dimpotrivă, o abordare pragmatică în spiritul autonomiei este cuprinsă în următorul exemplu: să zicem că, în baza prognozei privind necesarul de forță de muncă superior calificată, MEN anunță o sporire a cifrei de școlarizare, cu suport de la buget, în domeniul micro-electronicii. Universitățile interesate să-și sporească cifra de școlarizare în acest domeniu vor face, pe baza unei decizii proprii, câte o ofertă: cu descrierea pedagogiei, a posibilităților de specializare prin DSA, Master, Doctorat, a condițiilor de cazare, etc. Va fi deci o competiție judecată pe bază de oferte. Numărul suplimentar de locuri va fi atribuit câștigătorului (câștigătorilor).

Nu este vorba despre o autonomie „controlată” ci mai degrabă despre una „orientată”, menită să asigure convergența eforturilor în realizarea obiectivelor strategice majore, stabilite prin politica de nivel național.

În plan financiar, există și acele „limitări” ale autonomiei care trebuie asumate la nivelul universităților. Ele privesc flexibilitatea în cheltuirea fondurilor de la buget acordate sub formă de grant (finanțare globală). Este, de exemplu, natural ca fondurile alocate pentru burse și protecția socială a studenților să nu poată fi utilizată cu altă

destinație. Probabil că, într-o primă etapă de exercitare a autonomiei universitare, același tratament ar trebui acordat fondurilor pentru salarii.

O altă restricție poate veni din legile generale ale guvernului cu privire la fondurile necheltuite, care urmează a fi regularizate cu bugetul de stat. În multe țări, această constrângere a fost înlăturată de instituții autonome precum universitățile. Acest tip de flexibilitate este dezirabil deoarece constituie un stimulent pentru folosirea judicioasă a banilor. Dacă o instituție are de ales între cheltuirea unei sume înainte de 31 decembrie și pierderea acestei sume, probabilitatea cea mai mare este ca instituția respectivă să ia decizia de a cheltui pe orice poate fi cumpărat cât mai repede, nu pe ce este mai performant.

După această introducere, următoarele întrebări apar:

- I₁. Cum se constituie fondul global de la buget ce se acordă universității?
- I₂. Cum se obține acest fond?
- I₃. Cum se gestionează acest fond la nivelul universității?

O luăm pe rând.

I₁. Conform ordinului ministrului Nr. 3132 din 19 ianuarie 1998, finanțarea din fonduri publice a instituțiilor de învățământ superior are două componente:

- a) finanțarea de bază;
- b) finanțarea complementară.

Bugetul consolidat al universității mai conține venituri proprii, donații, sponsorizări, taxe percepute în condițiile legii de la persoane fizice și juridice române și străine.

A) Finanțarea de bază

Finanțarea de bază reprezintă fonduri pentru :

1. *Cheltuieli de capital (CP):*

- salarii, CAS, șomaj;
- deplasări interne și internaționale.

În contractul instituțional se stabilește fondul maxim de salarii pentru instituția de învățământ.

2. *Cheltuieli materiale (CM):*

- cheltuieli de întreținere și gospodărire;
- cheltuieli pentru materiale și prestări servicii cu caracter funcțional;

- obiecte de inventar;
- reparații curente;
- cărți și publicații;
- perfecționare personal, protocol, protecția muncii, etc.

Finanțarea de bază se determină prin formulă, indicatorul esențial fiind costul unitar net pe student echivalent. Procedura traduce un principiu acceptat în toată lumea, anume „resursele trebuie să urmeze studenții”.

Formula nu este complicată și este corectă din punct de vedere logic. Veridicitatea rezultatelor obținute ține de estimarea parametrilor cu care se operează.

Așa cum spuneam mai înainte, parametrul esențial în stabilirea costului unitar net pe student echivalent este numărul studenților echivalenți. Stabilirea numărului de studenți echivalenți pentru un profil (P_i) depinde de numărul mediu al studenților fizici în profilul respectiv și de formele de învățământ (zi, seral, ff, etc.) ce se regăsesc în cadrul profilului. Formele de învățământ și ponderile corespunzătoare luate în considerare pentru anul financiar 1998 au fost următoarele:

Forma de învățământ	Ponderea
F ₁ – cursuri de zi	p ₁ = 1.00
F ₂ – doctorat fără frecvență	p ₂ = 1.00
F ₃ – colegii	p ₃ = 1.00
F ₄ – studii aprofundate	p ₄ = 3.00
F ₅ – doctorat cu frecvență	p ₅ = 3.00
F ₆ – studii în limbi străine	p ₆ = 1.25
F ₇ – studii în afara localității	p ₇ = 1.25
F ₈ – an pregătitor	p ₈ = 1.25
F ₉ – cursuri serale	p ₉ = 0.80
F ₁₀ – grade didactice preuniversitare	p ₁₀ = 0.40
F ₁₁ – educație permanentă	p ₁₁ = 0.25
F ₁₂ – cursuri postuniversitare la fără frecvență	p ₁₂ = 0.15
F ₁₃ – cursuri la fără frecvență	p ₁₃ = 0.15
F ₁₄ – cursuri de perfecționare fără frecvență.	p ₁₄ = 0.15

Aici, p_k este raportul dintre costul unui student din forma F_k și costul unui student de la cursuri de zi (F_1) ($p_k = \frac{C_{F_k}}{C_{F_1}}$) luat ca unitate. Atunci, numărul de studenți

echivalenți din profilul P_i este $N_{ie} = \sum_{k=1}^{14} N_{ik} p_k$, N_{ik} reprezentând numărul mediu al

studenților fizici din profilul (P_i), forma de învățământ F_k iar numărul total de studenți echivalenți va fi $N_e = \sum_{P_i} N_{ie}$.

Numărul mediu al studenților (fizici) din profilul (P_i), forma de învățământ F_k este dat de formula:

$$N_{ik} = \frac{N_{ik}^1 \cdot 7 + N_{ik}^2 \cdot 3}{10},$$

unde N_{ik}^1 este numărul studenților în semestrul II al anului academic în curs, în profilul (P_i) forma de învățământ F_k iar N_{ik}^2 este numărul studenților înmatriculați în semestrul I al anului academic viitor, în profilul (P_i) forma de învățământ F_k .

Așadar, parametrii care trebuie determinați cât mai exact cu putință sunt p_k și N_{ik} . În legătură cu ponderile p_k sunt de făcut două observații. Mai întâi, că se lucrează cu aceleași ponderi indiferent de profil. Cu alte cuvinte, se admite că și în profilul tehnic și în cel socio-uman, de exemplu, costul unui student de la seral reprezintă 0.80 din costul studentului de la zi, etc. Desigur, formula poate fi rafinată, prin utilizarea unor ponderi diferite de la profil la profil. Asta ar complica mult formula, ar necesita un mare număr de date iar influențele nu ar fi foarte semnificative. Motivul este că deși costurile sunt diferite de la profil la profil (de exemplu, la tehnic costul este mai mare decât la socio-uman) aici se lucrează cu rapoarte între costuri și presupunerea care stă la baza adoptării aceluiași ponderi vrea să spună, de exemplu, că dacă studentul de la învățământul de zi în profilul tehnic este de 1.47 ori mai scump decât cel de la învățământul de zi în profilul socio-uman atunci studentul de la seral în profil tehnic este tot de 1.47 ori mai scump decât studentul de la seral în profil socio-uman.

A doua observație este că aceste ponderi, bazate pe banca de date a CNFIS, au fost modificate ușor în acest an luându-se în considerare propunerile universităților care au fost consultate atât cu privire la nivelul ponderilor cât și cu privire la noi forme de învățământ ce trebuie considerate.

În legătură cu celălalt parametru: N_{ik} = numărul mediu de studenți fizici în profilul P_i forma de învățământ F_k . Deoarece calculul lui N_{ik} se face pe an financiar (care nu coincide cu anul academic), în calculul lui N_{ik} intră numărul studenților ce vor fi admiși în anul I la profilul P_i , forma de învățământ F_k . Acest număr nu este cunoscut la momentul efectuării calculului. El trebuie deci estimat. Iată un posibil algoritm pentru estimarea acestui număr (corespunzător anului academic 1998 – 1999):

Date necesare:

- a) bugetul învățământului;
- b) numărul studenților pe profile și forme de învățământ din anii I-IV (respectiv I-V, respectiv I-VI, în funcție de durata studiilor), master și doctorat;
- c) numărul locurilor la studii aprofundate (master) și doctorat pentru anul academic 1998-1999;
- d) costul unitar global pentru anul financiar 1998;
- e) oferta de locuri de muncă pentru anii 2002 (respectiv 2003, 2004) corespunzătoare diverselor specializări.

Procedura:

- I. Calculăm $N_e^1 = \frac{\text{Buget}}{C_{ug}}$, adică numărul mediu de studenți echivalenți ce pot fi susținuți integral de la buget în anul financiar 1998;
- II. Transformăm în număr de studenți echivalenți /an numărul studenților fizici furnizați la punctele b) și c) și obținem N_e^2 ;
- III. Calculăm $N_e = N_e^1 - N_e^2$ și obținem numărul de studenți echivalenți /an ce poate fi reprezentat de studenții anului I.
- IV. Presupunem că oferta de locuri de muncă pe specializări este S_1, \dots, S_n . Obținem numărul de studenți echivalenți /an reprezentat de studenții anului I, corespunzător fiecărei specializări după o regulă de proporționalitate:

$$\frac{N_i^e}{S_i} = \frac{N_e}{S}, \text{ cu } S = \sum_{i=1}^n S_i$$

adică

$$N_i^e = \frac{S_i}{S} N_e.$$

Așadar, în specialitatea S_i pot fi suportați integral de la buget N_i^e studenți echivalenți /an induși de studenții anului I ce vor fi înmatriculați la 1 Octombrie 1998.

Acum, N_i^e trebuie împărțit pe universități. Criteriile vor fi următoarele:

- solicitările universităților;
- concordanța acestor solicitări cu planurile strategice de dezvoltare;
- proporția în care absolvenții universității respective au fost absorbiți de piața muncii în ultimii ani.

Atragem atenția asupra importanței ultimului criteriu: universitățile nu vor fi interesate în creșterea exagerată a cifrei de școlarizare pentru că această creștere va micșora proporția dintre numărul absolvenților și cei absorbiți de piața muncii și va diminua, în consecință, cifra pentru anul viitor.

În sfârșit, să presupunem că o anumite universitate U știe că poate școlariza în anul I , în specializarea S_i , un număr de studenți care să însemne N_{iU}^e studenți echivalenți medii /an pe țară. Ea va împărți acest număr pe profile după formula:

$$N_{iU}^e = \sum N_{ik} P_k$$

fixând, după propriile estimări, numărul de studenți fizici N_{ik} în profilul i forma de învățământ k . Aici universitatea își va face propria politică putând să fixeze un număr mai mic de studenți la zi și mai mare la seral sau fără frecvență, etc.

Să încheiem cu două remarci:

R1. Algoritmul are ca punct de plecare calculul numărului de studenți echivalenți pe țară după formula $N_e = \frac{\text{Buget}}{C_{ug}}$.

Este un moment în care o opțiune de politică a învățământului poate interveni. Costul unitar global are o dimensiune istorică și una normativă. Dimensiunea istorică înseamnă cum a evoluat el în ultimii ani, o extrapolare de la un an la cel viitor constituind o estimare orientativă. Dimensiunea normativă poate să însemne lucrul următor: finanțarea din ultimii ani a învățământului superior s-a făcut în condiții de criză. Dotările cu aparatură de laborator esențială în domeniul tehnic de exemplu au fost neesențiale. Un studiu privind evoluția costului unitar global se găsește în G. Dincă și Radu Damian: „Financing of Higher Education in Romania”. Concluzia acestui studiu este scăderea dramatică a costului unitar global în ultimii ani.

Printre cauzele care au condus la scăderea costului unitar, menționăm:

- inflația, care a dus la o creștere mai rapidă a prețurilor și salariilor decât cea a creditelor și subvențiilor acordate de la bugetul de stat pentru acoperirea cheltuielilor;
- scăderea relativă a veniturilor proprii;
- dezvoltarea rețelei de învățământ superior și creșterea numărului de studenți nu au mai fost însoțite de o creștere corespunzătoare a resurselor de finanțare;
- modificările aduse sistemului de normare a personalului didactic (micșorarea normelor didactice) și a întregului personal din învățământul superior precum și cele produse în stabilirea formațiunilor de studii (micșorarea numărului de

studenți pe serii, grupe, subgrupe) au mărit necesarul de cheltuieli, dar nu au fost însoțite de creșteri corespunzătoare ale resurselor bugetare și proprii pentru acoperirea integrală a acestor cheltuieli;

- deteriorarea situației economice a României a condus la incapacitatea cronică a bugetului de stat de a satisface cererile de fonduri necesare acoperirii decente a nevoilor învățământului superior de stat.

Acum, costul unitar global este un indicator care spune ceva despre calitatea învățământului. Costurile exagerat de mari trebuie examinate cu atenție dar, în egală măsură, trebuie să ne ferim de costurile exagerat de mici. E greu de imaginat un învățământ de calitate realizat cu costuri foarte mici (nu e nevoie să demonstrez, o înțelege toată lumea). Așa fiind, costul unitar global prospectat, și purtând istoria pe care am descris-o, poate fi mărit printr-o decizie de politică a învățământului. Mărirea lui va determina însă numărul de studenți echivalenți și, consecință a algoritmului descris mai înainte, cifra de înmatriculare în anul I.

Ne aflăm acum la un moment foarte important al acestui demers ce se dorește, cât de cât, logic.

Să presupunem că o universitate, în virtutea autonomiei de care dispune, propune o cifră de înmatriculare în anul I mult mai mare decât cea rezultată din descrierea de mai sus, mai mult, renunță complet la examenul de admitere. Ea va fi liberă să facă acest lucru. Cu două condiții:

- să nu uite că banii de la buget corespunzători finanțării de bază, ce se vor regăsi în suma globală, vor fi calculați conform algoritmului descris mai înainte;
- că există un cost unitar pe student (corespunzător fiecărui profil) care trebuie respectat dacă vrem să asigurăm o pregătire decentă. În această întreprindere universitatea va fi liberă să utilizeze fonduri dincolo de formula ce guvernează dimensionarea finanțării de bază pentru învățământ: de exemplu, fondurile obținute de la buget în baza satisfacerii criteriilor de performanță, a celor ce reprezintă venituri complementare etc., toate acestea într-un cadru legislativ care să permită aceste mișcări de fonduri.

R2. Algoritmul merge dacă suntem în stare să spunem care va fi oferta de locuri de muncă pe profile la data la care cei ce vor intra în anul I vor absolvi studiile universitare precum și proporția între numărul total al absolvenților și numărul celor care au obținut un loc de muncă în specialitate, în ultimii 4 – 5 ani. E limpede că aceste

date sunt greu de obținut. Ele trebuie însă cunoscute, măcar ca tendințe. Am dat de mai multe ori exemplul Franței unde, pe lângă Ministerul Educației Naționale, ființează o Comisie interministerială de orientare și prospectare a necesarului forței de muncă superior calificate care oferă toate informațiile asupra evoluției cercetării și necesarului forței de muncă superior calificate în diverse sectoare de activitate. Această comisie dispune de informațiile furnizate de organismele publice competente, de organizațiile profesionale și de comisia națională a planificării. În fiecare an comisia înaintează Parlamentului, la deschiderea celei de-a doua sesiuni ordinare, un raport public asupra orientărilor și evoluției nomenclatorului de specializări, pe care Parlamentul le discută și le aprobă. Până când vom ajunge la acest stadiu, necesitățile de forță de muncă superior calificată trebuie cunoscute, măcar la nivel calitativ (ca tendințe). Până la cuantificare, acest parametru calitativ poate fi luat în considerare la dimensionarea cifrelor de școlarizare. Trecând la altă idee, odată cunoscut numărul de studenți echivalenți, suma ce s-a repartizat anul acesta unei universități s-a obținut astfel: s-a calculat costul unitar net mediu

$$C_{un} = \frac{CP + CM}{N_e}$$

și s-au aplicat coeficienții de ajustare corespunzători profilelor:

1) Socio - uman:	1.000
2) Economic:	1.000
3) Matematică:	1.000
4) Psihologie:	1.280
5) Matematici aplicate:	1.280
6) Științe:	1.472
7) Inginerie economică:	1.472
8) Inginerie fizică:	1.472
9) Tehnic:	1.472
10) Agronomic:	1.643
11) Medicină:	1.708
12) Sport:	1.838
13) Muzică-arte:	2.477
14) Teatru-film:	5.374

Asimilări: La profilul tehnic s-au asimilat științele (geologie, geografie, fizică, chimie, biologie).

Coeficientul de ajustare reprezintă, pentru fiecare profil, raportul între costul unitar net mediu pe profil și costul unitar net mediu pe țară.

Aici este, de asemenea, de discutat.

Nu trebuie să subliniez importanța acestor coeficienți în stabilirea sumei pe care o universitate o primește, deci necesitatea stabilirii lor cât mai exacte. Este natural ca reprezentanții fiecărui profil să dorească asignarea unui coeficient de ajustare cât mai mare. Pentru o dimensionare corectă, socot necesare următoarele precizări:

Acești coeficienți poartă în ei o „istorie”. De exemplu, coeficientul foarte scăzut pentru profilul economic are în esență explicația în explozia numărului de studenți care nu a fost urmată de o dezvoltare corespunzătoare a bazei materiale a învățământului. Practic aceleași amfiteatre au fost folosite pentru serii mult mai mari de studenți într-un număr mai mare de „ture”, începând cu ora 7³⁰ dimineața. Pentru a simplifica, cam aceleași cheltuieli materiale raportate la un număr mult mai mare de studenți au condus la scăderea costului unitar pe profil. Pentru învățământul tehnic, unde coeficientul de ajustare este mic în raport cu cel practicat pe plan internațional, explicația este diferită (aici numărul de studenți a scăzut și, în condițiile menținerii bazei materiale, ne-am fi așteptat la o creștere a costului): explicația stă în finanțarea întregului învățământ superior din acești ultimi ani în condiții de criză. În fapt, așa cum am arătat în studiul „Financing of higher education in Romania”, costul unitar global a scăzut dramatic în ultimii ani. Acest fapt s-a simțit mai pregnant în cazul profilelor a căror activitate este legată de laboratoare (în particular, în cazul profilului tehnic). În esență, problema este aceeași ca în cazul ponderilor p_k : o estimare cât mai exactă a coeficienților de ajustare. În sfârșit, subliniez ultima idee: finanțarea de bază în cazul universităților complexe (de ex. Brașov, Craiova) care nu pot fi încadrate într-un profil (de exemplu tehnic sau socio-uman) datorită caracterului lor complex. Fondurile corespunzătoare finanțării de bază în cazul acestor universități vor fi calculate ținând seama de caracterul lor complex, astfel: pentru fiecare profil se va calcula numărul de studenți echivalenți și se va utiliza costul unitar net corespunzător profilului la nivel național. De exemplu, dacă o universitate are N_T^e studenți echivalenți în profil tehnic, N_A^e în profil agronomic și N_U^e în profil socio-uman atunci suma primită drept finanțare de bază va fi:

$$\left(\frac{S}{N_e} C_A\right) N_A^e + \left(\frac{S}{N_e} C_T\right) N_T^e + \left(\frac{S}{N_e} C_U\right) N_U^e = \frac{S}{N_e} (C_T N_T^e + C_A N_A^e + C_U N_U^e)$$

unde $\frac{S}{N_e}$ este costul unitar net mediu pe țară iar C_T , C_A , C_U sunt coeficienții de ajustare corespunzători profilelor tehnic, agronomic și socio-uman, respectiv.

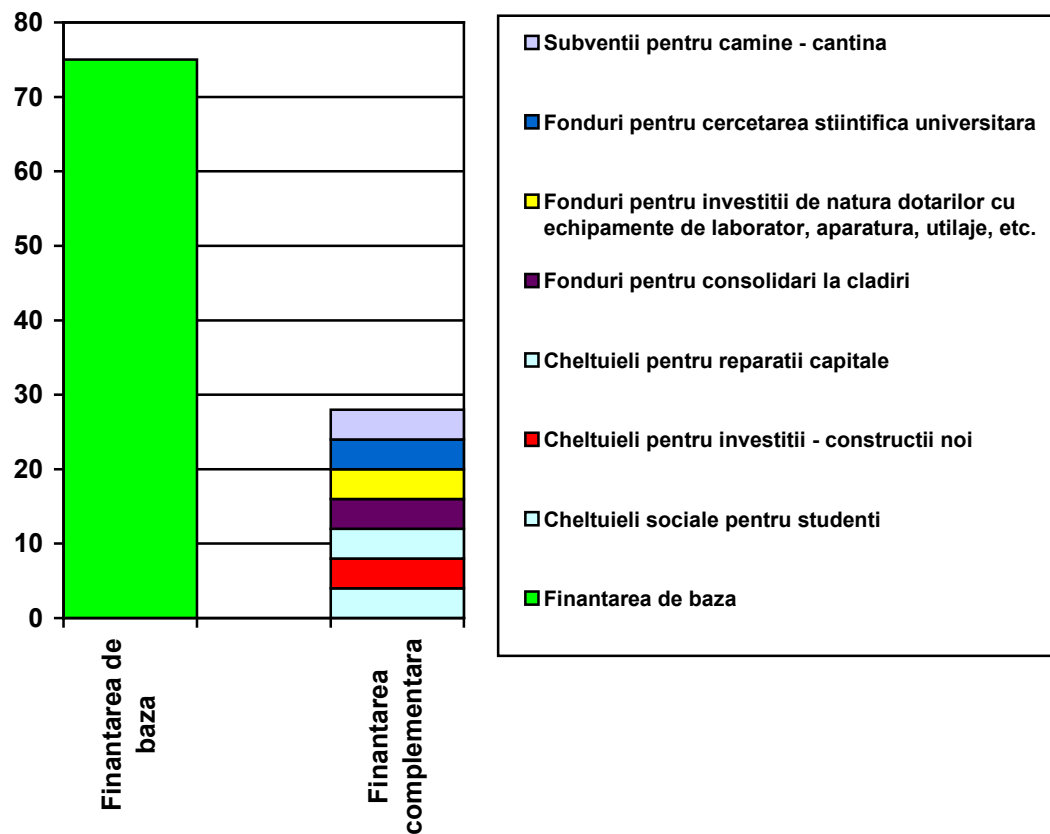
B) Finanțarea complementară.

Finanțarea complementară cuprinde fondurile destinate pentru:

1. *Cheltuieli sociale pentru studenți:*
 - burse și ajutoare sociale materiale;;
 - cheltuieli pentru transportul studenților, acțiuni culturale, științifice, sportive, practica studenților, etc;
2. *Cheltuieli pentru investiții – construcții noi;*
3. *Fonduri pentru reparații capitale:*
 - clădiri;
 - instalații;
 - utilaje (60% din valoarea actualizată a mijlocului fix și termenele stabilite de reglementări legale);
4. *Fonduri pentru consolidări la clădiri;*
5. *Fonduri pentru investiții de natura dotărilor cu echipamente de laborator, aparatură, utilaje, etc;*
6. *Fonduri pentru cercetarea științifică universitară;*
7. *Subvenții pentru cămine – cantină.*

Dintre acestea, cheltuielile de capital (investițiile în construcții și dotări cu echipamente) și fondurile de cercetare științifică se alocă în regim de competiție între instituții ținând cont de direcțiile strategice de dezvoltare a învățământului superior.

Finanțarea complementară se realizează atât cu surse de la bugetul de stat cât și din surse externe, respectiv împrumuturi și ajutoare externe. Așadar, structura bugetului unei universități arată astfel:

În cele ce urmează ne vom referi doar la sursele bugetare pentru finanțarea complementară, cu accent pe finanțarea cercetării științifice.

Începând cu anul 1999, cheltuielile de capital se alocă universităților pe baze competitive, ținând cont de prioritățile de dezvoltare ale învățământului superior stabilite de Ministerul Educației Naționale, în temeiul propunerilor formulate de consiliile consultative (CNFIS, CNCSU).

Direcția de Patrimoniu din Ministerul Educației Naționale va reanaliza și definitivă modul de aplicare a criteriilor tehnice în funcție de care se alocă fondurile pentru reparații capitale și consolidări. În decizia de alocare a fondurilor pentru reparațiile capitale se vor lua în considerare atât rezultatele expertizei tehnice cât și orientările prioritare privind dezvoltarea învățământului superior.

Fondul de burse se repartizează pe universități proporțional cu numărul studenților echivalenți – cursuri de zi.

Având în vedere funcționarea uneori inefficientă și moral promiscuă a căminelor și cantinelor studentești, începând cu 1999 se va trece la introducerea unor criterii de eficientizare și reducere a subvențiilor. În noile mecanisme de finanțare a căminelor și cantinelor studentești, CNFIS va introduce criterii riguroase de eficientizare.

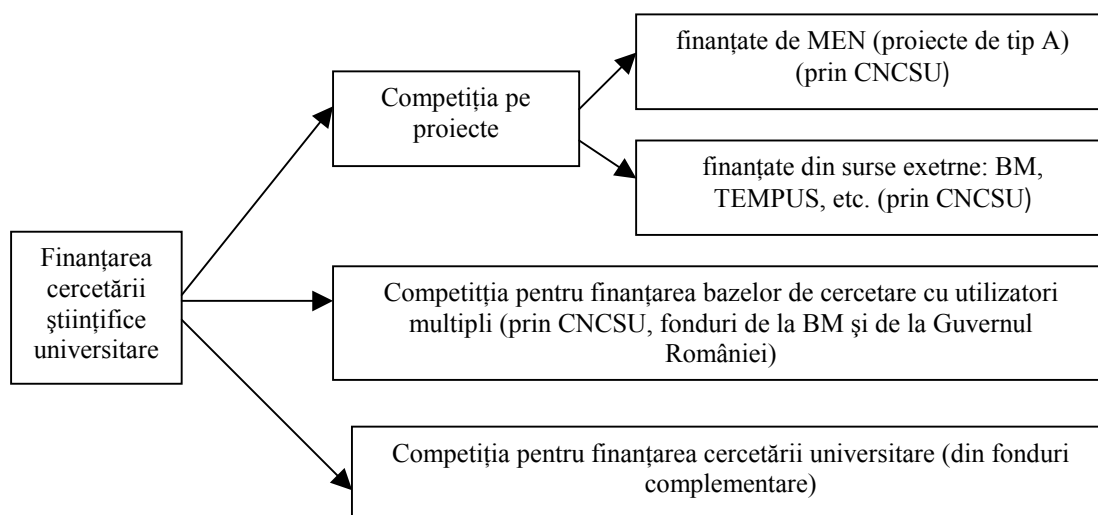
PMU este invitată să ofere sprijin CNFIS și instituțiilor de învățământ superior pentru informare și documentare în vederea elaborării unui program nou de management al serviciilor sociale studențești (până la data de 15 decembrie 1998).

Finanțarea din fonduri complementare a cercetării științifice universitare este o prioritate fundamentală a dezvoltării învățământului superior românesc. Aceasta implică o creștere progresivă a fondurilor complementare alocate cercetării științifice, astfel încât în 3 ani (1999 – 2001) să ajungă la o pondere de circa 15% din bugetul învățământului superior. Fondurile complementare se alocă diferențiat pe grupuri de cercetare în conformitate cu experiența națională și internațională acumulată. Finalitatea urmărită este de a se constitui în universități centre de cercetare competitive național și internațional. Totodată, continuă finanțarea competitivă a proiectelor de cercetare, deja practică de CNCSU din fondul alocat special în acest sens.

Veniturile proprii ale instituțiilor de învățământ superior sunt utilizate în condiții de autonomie universitară, în vederea realizării obiectivelor specifice de dezvoltare în concordanță cu politica generală de promovare a unui învățământ superior de calitate.

Acum, cu privire la finanțarea cercetării științifice universitare din fonduri complementare.

Tabloul surselor de finanțare pentru cercetarea științifică universitară pare a fi destul de bine articulat:

Competiția pe proiecte are deja o tradiție. Criteriile pentru evaluarea proiectelor s-au rafinat de la etapă la etapă. Această modalitate de obținere a fondurilor pentru cercetare va continua.

Cât privește obținerea finanțării pentru o bază de cercetare cu utilizatori multipli, aici lucrurile sunt mai complicate. Nu discut aici criteriile de selectare a proiectelor. Ele există (CNCSU) și mai pot fi rafinate. Anumite probleme se ridică în legătură cu statutul acestor centre, cu acoperirea cheltuielilor operaționale și, de asemenea, a celor pentru posibile înlocuiri și actualizări de echipamente.

Există mai multe variante:

- i) instituțiile „gazdă” sunt responsabile pentru acoperirea costurilor generale precum și a costurilor operaționale variabile ce urmează a fi recuperate de la utilizatori;
- ii) centrele sunt total independente din punct de vedere financiar. Fondurile pot fi obținute, în acest caz, pe baze competitive, de la Consilii, precum și din taxele plătite de utilizatori;
- iii) o a treia posibilitate este ca centrele să-și recupereze toate cheltuielile din taxele plătite de utilizator.

Nu ar trebui să fie nici o diferență între aceste alternative în ceea ce privește fondurile guvernamentale: în cazul (i) cheltuielile generale sunt acoperite prin fonduri instituționale (de bază sau complementare), în cazul (ii) aceleași fonduri vor proveni direct de la Consilii. În cazul (iii) prețurile vor fi mai mari (pentru acoperirea completă a costurilor) și vor fi plătite fie din granturi de cercetare (ca o cheltuială permisă) sau de către universități care desfășoară activități de cercetare. Oricare ar fi soluția aleasă, centrele ar trebui să aibă un statut bine definit și să fie obligate să ceară același preț tuturor utilizatorilor academici (în sensul de a nu face discriminări între universitatea „gazdă” și alte instituții). Dacă cererea din partea utilizatorilor academici lasă capacități neutilizate, acestea ar trebui oferite utilizatorilor comerciali, posibil la un preț mai mare. În mod normal, ambele consilii (CNCSU și CNFIS) trebuie să ajungă la un set comun de soluții privind aceste probleme înaintea începerii competiției și să le facă cunoscute (măcar în linii generale) celor care concurează cu proiecte pentru centre de cercetare cu utilizatori multipli.

În ultima parte a acestui material ne vom concentra asupra criteriilor și procedurilor ce vor governa competiția pentru obținerea finanțării din fonduri complementare.

Criteriile și procedurile de alocare a fondurilor complementare pentru cercetare sunt următoarele:

- Criterii:
 - a) costurile cercetării pe domenii de cercetare (unități de evaluare);
 - b) volumul eligibil al cercetării;
 - c) calitatea cercetării.
- Proceduri:
 - a) câmpul cercetării se împarte pe domenii de cercetare = unități de evaluare (de exemplu: stomatologie clinică, biochimie, matematici pure, matematici aplicate, psihologie, electronică etc.);
 - b) domeniile de cercetare (unitățile de evaluare) sunt grupate, în funcție de costul cercetării, în trei categorii: A, B, C – cărora li se asociază ponderi de cost corespunzătoare, după cum urmează:

Categoria	A	B	C
Ponderea de cost	1.7	1.3	1.0

Ponderile de cost au fost preluate din Research Assessment Exercise realizat de HEFCE.

În categoria A intră domeniile în care cercetarea solicită laboratoare performante cu costuri ridicate. În categoria B sunt incluse domeniile cu costuri medii care necesită o bază experimentală sau studii practice (empirice), iar în categoria C celelalte. Volumul eligibil al cercetării rezultă din numărul de cercetători activi echivalenți. Un cercetător activ echivalent este reprezentat de cercetătorul științific de gradul I. Coeficientul corespunzător normei maxime de cercetare este 1. În funcție de gradul de implicare în cercetare, se alocă ponderi corespunzătoare profesorilor, conferențiarilor, lectorilor, asistenților, preparatorilor, doctoranzilor și studenților din programele de master sau studii aprofundate după cum urmează (pentru o normă întreagă de cercetare):

• profesor	1.00
• conferențiar	0.80
• lector	0.60
• asistent	0.30
• preparator	0.20
• doctorand	0.20
• studenți la master/studii aprofundate	0.10

Personalul didactic universitar care are două norme didactice nu este eligibil ca personal de cercetare. Un cadru didactic universitar poate să aibă maximum o normă

didactică și una de cercetare. Salarizarea corespunzătoare unei norme întregi de cercetare este cu 50% mai mare decât salarizarea pentru o normă didactică.

a) Calitatea cercetării se evaluează pe baza criteriilor privind recunoașterea națională și internațională a colectivelor de cercetare. Criteriile se stabilesc de către CNCSU și sunt asociate cu punctaje. Punctajele colectivelor de cercetare rezultă din agregarea punctajelor membrilor individuali, luând în considerație: publicații (monografie, articole și studii publicate în reviste, volume colective, proceedings), participări la programe științifice interne și internaționale, realizări tehnice (brevete, produse omologate), participări la consilii editoriale ale revistelor de specialitate, membri în comitetele de organizare a conferințelor internaționale, conferințe plenare la congrese internaționale, visiting professor, visiting scientist.

Punctajele colectivelor de cercetare se ordonează pe o scală cu 7 trepte, după cum urmează:

1	2	3	4	5	6	7
0	0	1	1.5	2.25	3.375	4.05

Scala de calitate și ponderile corespunzătoare au fost preluate din Research Assesment Exercise (RAE) realizat de HEFCE. Pozițiile de pe scală au următoarele semnificații:

1. fără relevanță națională;
2. un număr redus de contribuții cu relevanță națională;
3. o proporție de circa 50% din contribuții au relevanță națională;
4. majoritatea contribuțiilor au relevanță națională, iar o pondere redusă și internațională;
5. relevanță națională a aproape tuturor contribuțiilor, nivel de înaltă performanță națională la o pondere de cel puțin 50% din contribuții, dintre care o parte au și relevanță internațională;
6. nivel de performanță națională în aproape toate contribuțiile, relevanță internațională în circa 50% din contribuții;
7. excelență internațională în majoritatea contribuțiilor și relevanță/performanță națională în toate contribuțiile.

Evaluarea calității cercetării se face în două etape:

- a) propunerea unui raport de autoevaluare de către grupurile de cercetare, în care se menționează domeniul, volumul eligibil al cercetării și plasarea pe scala calității cercetării (împreună cu documentele justificative);
- b) evaluarea externă organizată de CNCSU prin comisii specializate.

Rezultatele evaluării calității stau la baza calculului fondurilor complementare de cercetare.

Cuantumul fondurilor complementare de cercetare se calculează după cum urmează:

$$c_i = \alpha_i q_i V_i$$

unde:

c_i este coeficientul agregat al grupului de cercetare i ;

α_i este coeficientul de ponderare a costului cercetării;

q_i este coeficientul calității cercetării;

V_i este volumul eligibil al cercetării.

Fondul complementar de cercetare F_i pentru un grup de cercetare C_i este

$$F_i = \frac{S \cdot c_i}{\sum c_i}$$

unde S este fondul complementar de cercetare total (pentru întregul sistem de învățământ superior).

Acest proces de evaluare este iterativ, având menirea de a stimula evidențierea și formarea centrelor de cercetare competitive pe plan național și internațional.